

ÖLÜM TEMASININ İKONOĞRAFİSİ: ANİMASYON FİLM AFİŞLERİNDE GÖSTERGEBİLİMSEL BİR ÇÖZÜMLEME

- Dr. Ayça YILMAZ*
- Araş. Gör. Dr. Bilal KIR**

ÖZET

Bu çalışma, animasyon film afişlerinde ölüm temasının temsiline odaklanarak, bu temanın göstergebilimsel bir çerçevede nasıl yapılandırıldığını analiz etmektedir. Görsel anlatının kültürel ve sanatsal bağlamları üzerine yapılan araştırmalar, ölüm ikonografisinin tarih boyunca farklı biçimlerde ele alındığını göstermektedir. Özellikle Vanitas ve Memento Mori gibi kavramlarda ölüm, yaşamın geçiciliğini hatırlatan bir unsur olarak işlenmiş, modern popüler kültürde ise bu tema daha çok estetik ve anlatısal bir araç olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bu çerçevede amaçlı örneklem tekniğiyle seçilen Coco (2017), Corpse Bride (2005) ve The Book of Life (2014) filmlerinin afişleri analiz edilerek, ölüm temasının görsel kodlar aracılığıyla nasıl iletildiği değerlendirilmiştir. Bulgular Coco ve The Book of Life afişlerinde Meksika'nın Día de los Muertos (Ölümler Günü) geleneğinden esinlenerek ölümün neşeli ve hatırlamaya dayalı bir anlatımla sunulduğunu; buna karşın, Corpse Bride afişinde gotik estetiğin ön planda olduğu ve ölümün melankolik bir çerçevede işlendiğini göstermektedir. Çalışma, animasyon film afişlerinin yalnızca tanıtım materyali olmanın ötesinde, kültürel ve anlatısal anlamlar taşıyan önemli göstergeler sunduğunu ve ölüm temasının ikonografik düzeyde nasıl yapılandırıldığını ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Göstergebilim, Ölüm ikonografisi, Görsel kültür, Kültürel anlamlandırma.

* Araştırmacı, aycayilmazakademik@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9350-4675

** Ondokuz Mayıs Üniversitesi, İletişim Fakültesi, İletişim ve Tasarım Bölümü, bilal.kir@omu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9778-1453

THE ICONOGRAPHY OF DEATH: A SEMIOTIC ANALYSIS OF ANIMATION FILM POSTERS

• Dr. Ayça YILMAZ*

• Res. Asst. Dr. Bilal KIR**

ABSTRACT

This study analyzes the representation of the theme of death in animated film posters through a semiotic framework. Research on the cultural and artistic contexts of visual narratives indicates that the iconography of death has been portrayed in various forms throughout history. Concepts such as Vanitas and Memento Mori have traditionally depicted death as a reminder of life's transience, whereas in modern popular culture, this theme has increasingly been utilized as an aesthetic and narrative device. Within this framework, the posters of Coco (2017), Corpse Bride (2005), and The Book of Life (2014) were analyzed using purposive sampling to assess how the theme of death is conveyed through visual codes. The findings reveal that in the posters of Coco and The Book of Life, death is represented in a joyful and commemorative manner, inspired by Mexico's Día de los Muertos (Day of the Dead) tradition. In contrast, the poster of Corpse Bride highlights Gothic aesthetics, presenting death within a melancholic framework. This study demonstrates that animated film posters serve not only as promotional materials but also as significant indicators carrying cultural and narrative meanings, offering insights into how the theme of death is structured at an iconographic level.

Keywords: Semiotics, Death iconography, Visual culture, Cultural interpretation.

* Researcher, aycayilmazakademik@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9350-4675

** Ondokuz Mayıs University, Faculty of Communication, Department of Communication and Design, bilal.kir@omu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9778-1453

GİRİŞ

Ölüm, insanlık tarihinin en köklü ve evrensel temalarından biri olarak farklı kültürel, dini ve sanatsal bağlamlarda çeşitlendirilmiş biçimlerde ele alınmıştır. Antik çağlardan günümüze kadar yalnızca biyolojik bir son değil, aynı zamanda felsefi, dini ve estetik bir olgu olarak değerlendirilmiş; sanatta, mitolojide ve edebiyatta metafizik ve alegorik anlatılar aracılığıyla yorumlanmıştır. Antik Mısır'da ölüm sonrası yaşam inancı, piramitler ve mumyalama ritüelleriyle temsil edilirken, Orta Çağ Avrupa'sında Hristiyan ikonografisinin temel unsurlarından biri hâline gelmiş, dinsel anlatılarla birleşerek kurtuluş ya da azap kavramlarıyla ilişkilendirilmiştir (Uzun ve Birlik, 2022: 19; Dağlı, 2022: 3). Rönesans ve Barok dönemlerinde ise Memento Mori ve Vanitas gibi ikonografik kavramlarla hem dinsel hem de seküler bağlamda ele alınmıştır. Modern ve çağdaş sanatta ise ölüm teması, bireysel ve varoluşsal perspektifler çerçevesinde politik, sosyolojik ve psikolojik katmanlarla yeniden yorumlanmıştır (Düşek Erken, 2024: 257).

Sanatta ölümün temsili, yalnızca bireysel bir sonu değil, aynı zamanda toplumsal hafızayı ve ritüelistik bir devamlılığı da ifade etmektedir. Bu tema, sinema ve animasyon gibi görsel anlatım biçimlerinde de derin ve çok katmanlı bir şekilde işlenmiştir. Özellikle animasyon sineması ölümün metafizik, dini ve felsefi boyutlarını estetik bir anlatımla ele alarak izleyiciye semboller ve renkler aracılığıyla güçlü mesajlar sunmaktadır. Bu bağlamda *Coco* (2017), *Corpse Bride* (2005) ve *The Book of Life* (2014) gibi yapımlar, ölüm temasının farklı kültürel kodlarla nasıl temsil edildiğini incelemek için önemli örnekler arasında yer almaktadır.

Animasyon film afişleri, yalnızca tanıtım materyalleri olmanın ötesinde, filmin tematik derinliğini ve anlatısal yapısını görsel simgeler aracılığıyla yansıtan önemli iletişim araçlarıdır (Taş Alicenap ve Pehlivan, 2023: 100). Afişlerde kullanılan renk paletleri, kompozisyon, tipografi ve semboller gibi görsel unsurlar, ölüm temasının nasıl alegorik bir çerçeve içinde sunulduğunu ve izleyicide nasıl bir algı oluşturduğunu anlamak açısından kritik ipuçları sunmaktadır. Örneğin *Coco* filminin afişinde canlı renklerin ve *Día de los Muertos* (Ölümler Günü) gibi kültürel referansların kullanımı, ölümün korkutucu bir son olarak değil, hatırlama ve devamlılık pratiği olarak temsil edildiğini göstermektedir. Benzer şekilde *The Book of Life* ve *Corpse Bride* filmlerinde tercih edilen gotik estetik ve alegorik unsurlar, ölümün melankolik ve metafizik yönlerini vurgulamaktadır.

Bu doğrultuda, animasyon sinemasında ölüm temasının ele alınışı, toplumsal ve kültürel anlatıların bir yansıması olarak değerlendirilmektedir (Taş Alicenap ve Pehlivan, 2023: 115). Animasyon film afişlerinde kullanılan semboller ve renkler, ölüm temasını belirli kültürel ve sanatsal kodlarla çerçevelemekte ve izleyici algısını yönlendirme

potansiyeline sahip olmaktadır. Bu çalışma Coco (2017), Corpse Bride (2005) ve The Book of Life (2014) filmlerinin afişleri üzerinden ölüm temasının nasıl görselleştirildiğini incelemektedir. Afişlerde kullanılan renk, kompozisyon, tipografi, karakter tasarımı ve semboller gibi görsel unsurların, ölüm kavramını nasıl çerçevelediği ve izleyicide nasıl bir algı oluşturduğu göstergebilimsel bir perspektifle analiz edilmektedir.

1.1. Ölüm Temasının Kültürel ve Sanatsal Çerçevesi

Ölüm, sanatta ve düşünce tarihinde yalnızca bireysel bir son olarak değil, aynı zamanda toplumsal bellekte yankı bulan ve kültürel anlamlarla yeniden üretilen dönüşümsel bir olgu olarak ele alınmıştır. Antik dönemlerden itibaren toplumların kolektif bilincinde ölüm, fiziksel varoluşun sona ermesiyle sınırlı kalmamış, ruhun başka bir varoluş biçimine geçişi olarak değerlendirilmiştir. Bu bağlamda mezar stelleri, lahit kabartmaları ve ölü maskeleri gibi sanatsal eserlerde ölüm sonrası yaşama ilişkin sahneler sıkça yer verilmiştir (Taylor, 2001). Antik Mısır'da mumyalama ritüelleri ve mezar resimleri, ölümün bir son olmaktan öte ruhun ebedi yolculuğunu anlatan simgesel temsiller olarak öne çıkarken (Ateş ve Ören, 2023), Antik Yunan'da ölüm, Hades ve yeraltı dünyasıyla ilişkilendirilmiş, kahramanlık ve ahlaki sınavlarla iç içe geçmiştir (Kızıl, 2017).

Mitolojik anlatılar da ölüm temasını bir geçiş veya dönüşüm süreci olarak ele almıştır. Örneğin Antik Mısır'da ölüm, Osiris'in rehberliğinde bir yeniden doğuş olarak kabul edilirken, Yunan mitolojisinde Hades, ölümlerin ruhlarını ağırlayan yeraltı dünyasının hükümdarıdır. (Kara, 2002: 31-32). Dinî bağlamda ise ölüm genellikle bir son değil, ruhun ebedi hayata geçişi olarak değerlendirilir. Hristiyanlıkta ölüm, Tanrı'ya kavuşmanın bir yolu olarak görülürken, Budizm'de reenkarnasyon döngüsünün bir parçası olarak kabul edilmektedir (Güç ve Sharafullina, 2016: 81).

Felsefi perspektiften bakıldığında ölüm varoluşsal bir mesele olarak ele alınmış ve yaşamın anlamını derinleştiren bir unsur olarak değerlendirilmiştir. Heidegger, ölümün insanın en özgün deneyimi olduğunu ve bu farkındalığın bireyin varoluşunu anlamlandırmasına katkı sağladığını savunmaktadır (Turan ve Meral, 2023: 54-55). Bu doğrultuda ölüm, yalnızca bir son değil hem bireysel hem de toplumsal düzeyde varoluşun anlamlandırıldığı çok boyutlu bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ortaçağ'da ölümün temsili, daha çok toplumsal düzeni koruma ve dini değerleri pekiştirme amacı taşımıştır. Bu dönemde kullanılan Danse Macabre (Ölüm Dansı) ve Memento Mori gibi kavramlar, toplumsal hiyerarşiyi ve dünyevi hayatın geçiciliğini vurgulamıştır (Mackenbach ve Dreier, 2012). Kraldan köylüye kadar herkesin eşit olduğu bu temsiller, yalnızca ölümün kaçınılmazlığını hatırlatmakla kalmamış, aynı zamanda insanları dini inançlar doğrultusunda yaşamaya teşvik etmiştir. Bu sembolik anlatımlar,

ölümün sosyal ve ahlaki boyutunu öne çıkararak, toplumsal normların ve değerlerin sürdürülmesinde önemli bir rol oynamıştır.

Rönesans dönemiyle birlikte bireysel farkındalığın artması, ölüm temasının sanattaki yansımalarını da derinleştirmiştir. Bu dönemde ölüm yalnızca bir son değil, yaşamın anlamını sorgulatan felsefi bir mesele olarak ele alınmıştır. Örneğin Memento Mori felsefesini yaşatan Vanitas natüremort eserleri, dünyevi hırsların ve maddi arzuların boşunallığını vurgularken, yaşamın geçiciliğine dair uyarıcı bir işlev görmüştür. Bu eserlerde kullanılan çiçekler, çürümüş meyveler ve kum saati gibi semboller, ölümün fiziksel olduğu kadar metafizik bir gerçeklik olduğunu da ima eder. Ölüm, burada yalnızca korkutucu bir son değil, ahlaki bir sınav ve içsel bir yüzleşme olarak tasvir edilmiştir.

Modern ve çağdaş sanatta ise ölüm teması, daha çok bireysel trajediler, savaşlar ve toplumsal krizler üzerinden işlenmiştir. 20. yüzyılda yaşanan dünya savaşları ve kitlesel ölümler, sanatçıların eserlerinde ölümün politik ve ideolojik boyutunu öne çıkarmıştır. Otto Dix ve Francisco Goya gibi sanatçılar, savaşın getirdiği ölüm ve yıkımı, toplumsal eleştirilerle birlikte ele almışlardır. Damien Hirst ve Marina Abramović gibi çağdaş sanatçılar ise ölümün korkutucu yanını sergilemek yerine, yaşam ve ölüm arasındaki ince çizgiyi sorgulayan performanslar ve yerleştirmeler gerçekleştirmişlerdir (Yılmaz, 2019; Sayan, 2016). Bu eserlerde ölüm, fiziksel bir son olmaktan ziyade varoluşun kırılganlığını ve belirsizliğini anlatan bir metafor işlevi görmektedir.

Sonuç olarak ölümün sanattaki tarihsel ve kültürel temsilleri, dönemlerin toplumsal yapıları, inanç sistemleri ve varoluşsal kaygıları doğrultusunda çeşitlenmiştir. Ölüm yalnızca bir son değil, aynı zamanda toplumsal hafıza ve bireysel anlam arayışının bir yansıması olarak sanatta varlığını sürdürmüştür. Bu bağlamda ölüm temasının sanattaki temsili, izleyiciyi yaşamın anlamı üzerine düşünmeye ve insan varoluşunun sınırlarını sorgulamaya davet eder.

1.2. Ölüm İkonografisi

Ölüm ikonografisi, insanlığın ölüm karşısındaki tutumlarını ve bu kaçınılmaz gerçeği anlamlandırma çabalarını sanatsal ve sembolik temsiller aracılığıyla ele alır. Farklı kültürlerde ve dönemlerde ölümün tasviri yalnızca bir sonu değil aynı zamanda yeni bir başlangıcı, dönüşümü ve bazen de bir uyarıyı ifade eder. Felsefede ölümün varoluşsal bir mesele olarak ele alınması kültürlerin sanatsal ifadelerinde de yansımalarını bulur.

Batı ve Doğu kültürlerinde ölümün ikonografisi, bu kavramın sanatsal ve dini temsilleriyle zenginleşmiştir. Batı resim sanatında ölüm ve ölümlülük temaları, Vanitas natüremort eserlerde özellikle “Memento Mori” çerçevesinde ele alınmıştır. 14. yüzyıldan itibaren sanat eserlerinde ölümün kaçınılmazlığını hatırlatan kuru kafalar, solmuş çiçekler,

kum saatleri ve çürümüş nesneler gibi imgeler sıklıkla kullanılmıştır. Vanitas, Latince «boşunalık» anlamına gelmekte olup, dünya hayatının geçiciliğini vurgulayan alegorik anlatımlarla şekillenmiştir. Bu kompozisyonlar özellikle 16. ve 17. yüzyıl Hollanda Barok natürmort resminde yaygın olarak görülmektedir. Memento Mori ise Latince «ölümü hatırla» anlamına gelmekte olup, izleyiciyi dünyevi arzuların ve materyalist hırsların faniiliği konusunda uyarmaktadır. Bu eserlerde kafatası, kırık aynalar, çürümüş yiyecekler ve eriyen mumlar gibi semboller, ölümün kaçınılmaz doğasını hatırlatıcı unsurlar olarak kullanılmıştır (Walter, 2019; Günay Kaygusuz, 2018; Dağlı, 2022; Işıkşacan, 2018).

Avrupa'da veba salgınları sırasında ise ölümün zaferini simgeleyen iskelet figürleri ve Ölüm Dansı sahneleri yaygınlaşmış, ölümün toplumsal yaşamdaki etkisi sanata yansıtılmıştır (Kayaalp, 2023). Doğu kültürlerinde ise ölümün sanatsal ve dini bağlamda ele alınışı farklı semboller ve ikonografiler aracılığıyla şekillenmiştir. Örneğin Hristiyan sanatında, Meryem Ana'nın ölümü Koimesis adı verilen ikonalarla betimlenmiş, burada ruhunun huzur içinde İsa tarafından cennete kabul edilişi tasvir edilmiştir (Küçük ve Arslan, 2018: 61). Benzer şekilde Bizans sanatında cenaze alayları, ölüm döşegi sahneleri ve yas törenleri gibi konular mozaik ve fresklerde işlenmiş; bu eserlerde ölümün kaçınılmazlığı ve ruhun yolculuğu temaları vurgulanmıştır (Yılmaz, 2020: 315). Bu örnekler Batı ve Doğu kültürlerinde ölümün sanatsal temsillerinin, toplumların ölüm anlayışlarını ve inanç sistemlerini nasıl yansıttığını ortaya koymaktadır. Her iki kültürel perspektifte de ölüm, yalnızca bireysel bir son olarak değil, aynı zamanda ruhun devamlılığına ve yaşamın geçiciliğine işaret eden güçlü bir anlatı unsuru olarak ele alınmaktadır.

Sanat tarihinde ölümün temsili yalnızca dini ve felsefi boyutlarla sınırlı kalmamakta, aynı zamanda politik ve toplumsal bağlamlarla da şekillenmektedir. Örneğin Fransız Devrimi, Dünya Savaşları ve modern dönem felaketleri gibi büyük ölçekli travmalar, ölüm ikonografisinin daha çarpıcı ve eleştirel bir boyut kazanmasına neden olmaktadır. 20. yüzyılın avangart sanat akımları ve kavramsal sanat anlayışı içinde ölüm, yalnızca bir varoluşsal mesele olarak değil, aynı zamanda kapitalizm, savaş, kitlesel ölüm ve medyanın ölüm imgeleri üzerindeki etkisi bağlamında da ele alınmaktadır. Bu bağlamda ölüm ikonografisinin sanat tarihinde yalnızca sembollerle değil, aynı zamanda anlatısal bağlamlarıyla da dönüşüm geçirdiği görülmektedir. Geleneksel dini temsillerden modern ve postmodern sanatın kavramsal yaklaşımlarına kadar uzanan bu süreçte, ölümün hem bireysel hem de kolektif bir deneyim olarak sanatta nasıl biçimlendiği anlaşılmaktadır ve bu durum önemli bir çerçeve sunmaktadır. Sanat tarihinde bu dönüşümün izlerini, özellikle Orta Çağ'dan itibaren Gotik sanat anlayışı içinde belirgin bir şekilde görmek mümkündür.

Gotik sanat, Orta Çağ'ın sonlarında Avrupa'da gelişen ve özellikle katedraller, mezar

taşları, vitraylar ve heykellerde kendini gösteren bir akımdır. Bu dönemde ölüm teması, doğrudan ve çarpıcı bir biçimde ele alınmış, insanlara ölümün kaçınılmazlığını hatırlatma ve ahlaki bir farkındalık yaratma amacı taşımıştır. Gotik sanatın sembolizmi, kasvetli atmosferi ve detaylı ikonografisi, bir yandan ölümün kaçınılmaz ve evrensel bir gerçek olduğunu vurgularken, diğer yandan bu sürecin ilahi adalet ve ruhun öteki dünyaya geçişi bağlamında ele alınmasına da olanak tanımıştır. Katedrallerin vitraylarında ve mezar taşlarında sıklıkla karşılaşılan iskelet figürleri, haçlar ve zamanın geçiciliğini simgeleyen kum saatleri, insanın dünya hayatındaki faniliğini ve ölüm karşısındaki çaresizliğini betimlerken (Ayaydın, 2010; Açılmış, 2021: 192), Gotik mimaride kullanılan sivri kemerler ve yükselen tavanlar ise insanın Tanrı'ya ve öteki dünyaya olan arayışını simgeler. Bu bağlamda, Gotik sanatın kasvetli atmosferi ve detaylı sembolizmi, yalnızca ölümün korkutucu bir son olduğu düşüncesini pekiştirmekle kalmamış, aynı zamanda ruhun kurtuluşu ve ilahi adaletin tecellisi fikrini de güçlendirmiştir (Şentürk, 2019: 18). Bu dönemle birlikte Gotik sanatın ölüm temsili üzerindeki etkisi, yalnızca dinsel ikonografiyle sınırlı kalmamış, zaman içinde farklı anlatı türlerine ve estetik biçimlere taşınarak popüler kültürde de kendine geniş bir yer bulmuştur.

Popüler kültürde ölüm ikonografisi, geleneksel sanat ve mitolojik anlatılardan beslenerek günümüzde oldukça çeşitlenmiş ve yaygınlaşmıştır. Film afişlerinden müzik videolarına, çizgi romanlardan dijital oyunlara kadar birçok mecrada ölüm hem korkutucu hem de cazip bir tema olarak ele alınmaktadır. Kafatası, iskelet ve kara melek gibi semboller, ölümün kaçınılmazlığı ve yaşamın geçiciliği gibi temaları vurgulamak amacıyla sıklıkla kullanılır (Karanfil, 2024: 1814). Özellikle Meksika'nın Ölüler Günü gibi geleneklerinden esinlenen popüler kültür ürünleri, ölüm temasını korkutucu bir son olmaktan çıkarıp, kutlanması gereken bir geçiş olarak sunar. Müzik endüstrisinde ise metal ve gotik rock gibi türlerde ölüm ikonografisi, bireyin içsel çatışmalarını ve varoluşsal sancılarını ifade eden güçlü bir anlatım aracı olmuştur (Foltn, 2008: 154). Bu bağlamda ölümün popüler kültürdeki temsili, sadece bir son değil, aynı zamanda bir direniş ve anlam arayışı olarak işlenmektedir (Aaron, 2014). Gotik estetikle harmanlanan bu ikonografi, ölümün estetikleştirilmesi ve mistikleştirilmesi yoluyla bireyin ölüm korkusunu kontrol altına alma çabasını yansıtır.

1.3. Animasyonda Ölümün Temsili

Geleneksel sinemada ölüm teması, sıklıkla dramatik çatışmanın merkezi ve karakter gelişiminin bir aracı olarak kullanılmıştır. Alfred Hitchcock gibi yönetmenler, ölüm temasını gerilim ve gizem unsurlarıyla işlerken, Ingmar Bergman gibi isimler ise varoluşsal ve felsefi bir boyut kazandırmıştır (Erol, 2017: 114-115; Küçükhemek, 2021: 22). Ölümün anlatısal işlevi, karakterlerin içsel dönüşümleri ve izleyicinin empati kurabilmesi için

güçlü bir zemin hazırlar. Klasik Hollywood sineması ise ölüm temasını genellikle kahramanın fedakârlığı ya da kötülüğün cezalandırılması gibi ahlaki dersler üzerinden işler (Bilis, 2017; Turan ve Meral, 2023: 82). Sinematografi, karanlık ışık kullanımı ve uzun çekimler gibi tekniklerle ölümün kaçınılmazlığı ve melankolik doğası vurgulanır. Bu estetik tercih, ölümün dramatik ve trajik bir son olarak sunulmasına hizmet ederken, aynı zamanda izleyiciye varoluşsal bir hesaplaşma fırsatı tanır (Serdaroğlu, 2022: 224-225; Bordwell ve Thompson, 2009).

Animasyon, ölüm temasını işlerken canlı renkler, grotesk figürler ve alegorik anlatılarla oldukça zengin bir dil kullanır. Özellikle Tim Burton'un "Corpse Bride" ve Pixar'ın "Coco" gibi yapımları, ölümün korkutucu değil, merak uyandırıcı ve bazen de neşeli bir olgu olduğunu gösterir. Animasyonda ölüm, çoğunlukla metaforik bir geçiş ve öğrenme süreci olarak ele alınır; karakterlerin ölümle yüzleşmesi, yaşamın anlamını keşfetmeleri ve geçmişle hesaplaşmaları üzerinden anlatılır. Renk paletleri, simgesel objeler ve karakter tasarımları, izleyicinin bilinçaltında ölüm temasını yumuşatan ve kabul edilebilir kılan unsurlar olarak öne çıkar. Bu nedenle animasyon sineması, ölümün hem eğlenceli hem de düşündürücü bir şekilde temsil edilmesine olanak tanır (Zeren, 2023; Balaban ve Öztürk, 2021: 405-406).

Bu analizler, ölüm temasının sanatta ve popüler kültürde ne kadar zengin ve çok boyutlu bir anlatıya sahip olduğunu göstermektedir. Hem geleneksel sinema hem de animasyon, ölümün kaçınılmazlığı karşısında bireyin anlam arayışını ve varoluşsal kaygılarını dile getiren güçlü anlatılar sunar. Bu bağlamda, ölümün estetik ve anlatısal temsili, yalnızca bir son değil, aynı zamanda bir dönüşüm ve hatırlama pratiği olarak değerlendirilebilir.

YÖNTEM

Bu çalışmada göstergelerin anlam üretim süreçlerini analiz etmek ve kültürel bağlamlarını ortaya koymak amacıyla göstergebilimsel analiz yöntemi seçilmiştir. Göstergebilim, insanın dünyayı anlamlandırma sürecini inceleyen bir yöntem olarak, dilsel ve görsel öğeleri belirli bir sistem içinde ele alır. Ferdinand de Saussure, göstergebilimin temel taşları olan gösteren (fiziksel işaret) ve gösterilen (zihinde oluşan anlam) kavramlarını ortaya koyarak, göstergenin iki bileşenli bir yapıdan oluştuğunu belirtmiştir. Bu temele dayalı olarak Roland Barthes, göstergeleri yalnızca dilbilimsel değil, aynı zamanda kültürel ve toplumsal bağlamlarıyla ele almış, onların ideolojik ve mitolojik anlamlar taşıdığını vurgulamıştır. Bir nesne ya da sembol, yalnızca gösteren ve gösterilenden ibaret değildir; aynı zamanda içinde bulunduğu sistemin değerleriyle şekillenir ve bu bağlamda anlam kazanır (Barthes, 2023). Göstergebilimsel yöntem, dilin ötesine geçerek

imgeler, nesneler ve kültürel kodların nasıl bir anlam dünyası oluşturduğunu analiz etmeye odaklanır.

Çalışmada iki alan uzmanı tarafından konuya uygunluğu gözetilerek anlam bütünlüğünü desteklediği düşünülen üç tane animasyon film afişi amaçlı örneklem tekniği ile seçilmiştir. Amaçlı örneklem, sınırlı kaynakların en verimli şekilde kullanılmasını sağlamak amacıyla, bilgi bakımından zengin ve araştırma sorularına doğrudan katkı sağlayabilecek örneklerin belirlenmesine dayanan nitel bir örnekleme yöntemidir (Yağar ve Dökme, 2018: 4).

BULGULAR

Bu bölümde Coco (2017), Corpse Bride (2005) ve The Book of Life (2014) animasyon filmlerinin afişlerinde yer alan ölüm temasının ikonografik temsilleri analiz edilmiştir. Söz konusu afişlerde kullanılan semboller, renk paletleri, tipografi ve karakter tasarımları, ölümün kültürel ve anlatısal bağlamda nasıl kodlandığını anlamak amacıyla göstergebilimsel bir perspektiften incelenmiştir. Ayrıca bu afişler arasında karşılaştırmalı bir analiz yapılarak, ölüm temasının farklı kültürel bağlamlarda nasıl çeşitlendiği ve her bir afişin bu temayı kendine özgü estetik ve anlatısal biçimlerle nasıl işlediği değerlendirilmiştir. Yapılan karşılaştırmalı analizde, ortak semboller ve ikonografik motiflerin benzerlikleri ve farklılıkları ele alınmış; ölüm temasının Meksika'nın Ölüler Günü geleneği, gotik romantizm ve mitolojik anlatılar gibi çeşitli kültürel kodlarla nasıl yeniden anlamlandırıldığı irdelenmiştir.

3.1. Coco (2017) Afişi

Coco, Lee Unkrich ve Adrian Molina tarafından yönetilen ve Pixar Animation Studios tarafından üretilen 2017 yapımı bir animasyon filmidir. Film, Meksika'nın Ölüler Günü geleneğinden esinlenerek, ailenin ve hafızanın önemini anlatan duygusal bir hikâye sunmaktadır. Ana karakter Miguel, ailesinin müziği yasaklamasına rağmen büyük bir tutku ile müzisyen olmayı istemekte ve bu uğurda tesadüfen Ölüler Diyarı'na geçiş yapmaktadır. Bu mistik yolculuk sırasında ailesinin geçmişine ve kökenlerine dair sırları keşfeden Miguel hem müziğin birleştirici gücünü hem de hafızanın ölümden sonra bile yaşamaya devam eden etkisini öğrenmektedir. Film, renkli görselliği ve güçlü anlatımıyla ölüm, hatıralar ve aidiyet temalarını sıcak ve insancıl bir yaklaşımla işlemektedir.

Görsel 1. Coco film afişi (2017), Lee Unkrich (Yönetmen), Dijital baskı, 50 x 70 cm, Çevrimiçi (Coco, 2017)

Gösteren: Canlı turuncu, mor, mavi ve pembe tonlarının kullanıldığı görülmektedir. Ana karakter Miguel, beyaz gitarıyla birlikte turuncu çiçeklerden oluşan bir köprüde yer almakta; ona iskelet karakter Hector ve köpek Dante eşlik etmektedir. Arka planda, ısıltılı parlayan ve havai fişeklerle süslenmiş bir şehir manzarası bulunmaktadır. Tipografi oldukça renkli ve süslü olup, “COCO” yazısı çiçek motifleriyle sıcak ve davetkâr bir hava yaratmaktadır. Turuncu kadife çiçekler (Marigold) ve iskelet figürleri gibi semboller ölüm ve hatırlama temalarını vurgulamaktadır.

Gösterilen: Afişte kullanılan renklerin, ölüm temasının korkutucu bir son olmaktan ziyade, kutlanan ve hatırlanan bir süreç olduğunu simgelediği anlaşılmaktadır. Miguel’in yüzündeki merak ve cesaret ifadesi ile Hector’un samimi gülümsemesi, ölüm ve yaşam arasındaki bağın sıcak ve umut verici bir biçimde ele alındığını göstermektedir. Turuncu çiçeklerden oluşan köprü, yaşam ile ölüm arasındaki geçişi temsil ettiği; bu geçişin ise korkutucu olmaktan uzak, davetkâr bir biçimde sunulduğu görülmektedir. Gitarın, müziğin ve anıların ölümden sonra bile yaşamaya devam ettiğini simgelediği ve hafızanın önemini vurguladığı anlaşılmaktadır.

Gösterge: Afişteki semboller, renkler ve karakterlerin bir araya gelmesiyle oluşturulan anlamın, ölümün Meksika kültüründeki Ölüler Günü geleneğine uygun olarak sıcak ve neşeli bir şekilde ele alındığı görülmektedir. Beyaz gitar, hafızanın ve ailenin ölümden sonra dahi devam eden bağını simgelemekte; turuncu çiçeklerden oluşan köprü ise ölümden sonraki yaşamın bir geçiş ve dönüşüm süreci olduğunu anlatmaktadır. İskelet karakterlerin korkutucu değil, dostane bir şekilde tasvir edilmesi, ölümün korkulacak bir şey olmadığına dair bir mesaj iletmektedir. Arka plandaki ışıklar ve havai fişeklerin, ölümün yas tutulacak bir olgu olmaktan ziyade kutlanacak bir süreç olduğunu ima ettiği söylenebilir.

Anlatısal Yapı ve Tematik İlişki: Coco filminin afişinde kullanılan görsel unsurların, filmde işlenen ölüm ve hafıza temalarıyla doğrudan ilişkili olduğu görülmektedir. Beyaz gitar, Miguel'in ailesinin geçmişi ve anılarla olan bağını temsil ederken, müziğin hafızayı canlı tutan bir araç olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır. Afişteki turuncu çiçeklerden oluşan köprü, yaşam ile ölüm arasındaki geçişin sıcak ve davetkâr bir biçimde ele alındığını göstermekte; bu geçişin ise geçmişi ve sevdiklerimizi hatırlamanın bir pratiği olduğuna işaret etmektedir. İskelet karakter Hector'un dostane yaklaşımı ve renkli ışıklarla süslenmiş şehir manzarası, ölümün korkutucu bir son değil, hatırlama ve devamlılık pratiği olarak sunulduğunu ortaya koymaktadır. Meksika kültürüne ait sembollerin ve renklerin yoğun bir şekilde kullanılması, ölümün yerel ve kültürel bir çerçevede nasıl yeniden anlamlandırıldığını gözler önüne sermektedir. Bu bağlamda Coco'nun afişi, ölüm temasını korkutucu olmaktan çıkarıp, hafıza ve anılar üzerinden sıcak ve insancıl bir yaklaşımla sunmaktadır.

3.2. Corpse Bride (2005) Afişi

Corpse Bride, Tim Burton ve Mike Johnson tarafından yönetilen, 2005 yılında gösterime giren bir stop-motion animasyon filmidir. Gotik romantizmin etkileyici unsurlarıyla bezeli olan film, Victor adında genç bir adamın istemeden bir ölü gelinle evlenmesini konu almaktadır. Yanlışlıkla ölüm diyarına geçiş yapan Victor, burada Emily adlı trajik geçmişe sahip bir gelinle karşılaşır. Yaşayanların dünyası ile ölülerin diyarı arasında sıkışan Victor'un hikâyesi, aşk, fedakârlık ve kader temaları etrafında şekillenirken, ölümün melankolik ve aynı zamanda ironik bir yaklaşımla işlendiği görülmektedir. Film, karanlık mizahı, gotik estetiği ve melankolik atmosferiyle ölümün kaçınılmazlığı ve yalnızlık gibi temalara odaklanmaktadır.

Görsel 2. Corpse Bride film afişi (2005), Tim Burton ve Mike Johnson (Yönetmen), Dijital baskı, 50 x 70 cm, Çevrimiçi (Corpse Bride, 2005)

Gösteren: Soğuk mavi ve gri tonlarının hâkim olduğu bir atmosfer dikkat çekmektedir. Ana karakterler Victor ve Emily, büyük ve parlak bir dolunayın önünde el ele tutuşmuş şekilde tasvir edilmektedir. Arka planda çarpık ağaçlar ve sisli bir mezarlık ile gotik bir estetik sunulmaktadır. Tipografi eğri ve keskin hatlara sahip olup korku ve melankoli temalarını desteklemektedir. “There’s been a grave misunderstanding” (Ciddi bir yanlış anlaşılma oldu) ifadesi “grave” kelimesinin “mezar” anlamına da gelmesinden dolayı mizahi bir ifade ile ölüm temasını işlemektedir.

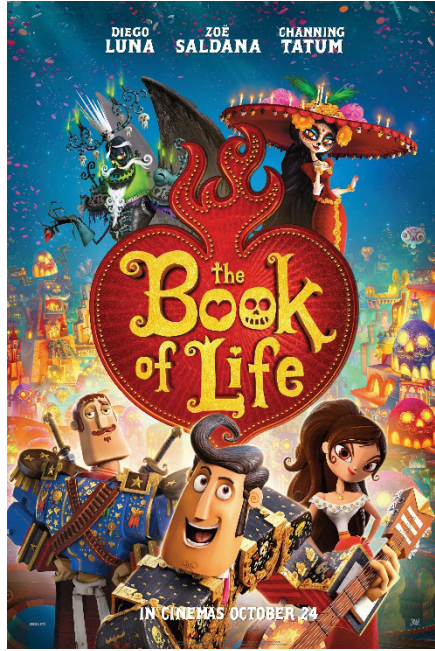
Gösterilen: Afişte kullanılan soğuk renk tonlarının, ölümün kaçınılmazlığı ve yalnızlık temalarını sembolize ettiği anlaşılmaktadır. Dolunayın büyüklüğü ve parlaklığı, ölümün kaçışsızlığını ve kaderi işaret ederken, karakterlerin el ele tutuşması ölümün bir son değil, iki dünya arasındaki bir bağ olduğunu ima etmektedir. Victor’un siyah takımı ve Emily’nin beyaz gelinliği ise yaşam ve ölüm arasındaki kontrastı açıkça yansıtmaktadır. Çarpık ağaçlar ve mezarlık ölümün belirsiz ve korkutucu doğasını temsil ederken, mizahi dildeki slogan, korkunun hafifletilmesi ve ironik bir bakış açısıyla ele alınması gerektiğini göstermektedir.

Gösterge: Afişteki görsel unsurların bir araya gelmesiyle oluşturulan anlamın, gotik romantizm ve melankoli temalarını işlediği söylenebilir. Victor ve Emily’nin ellerinin birbirine tutunması ölümün yalnızca bir son olmadığını, aynı zamanda bir araya getiren bir güç olduğunu simgelemektedir. Dolunayın yarattığı güçlü kontrast ve soğuk mavi tonları, ölümün karanlık ama aynı zamanda büyüleyici bir yönünü ortaya koymaktadır. Tipografinin eğri ve keskin hatlarla tasarlanması, gotik estetiğin bir yansıması olarak ölümün bilinmeyen ve tekensiz tarafını vurgulamaktadır. Afişteki mizahi slogan ise ölüm ve aşk temalarının ironik bir yaklaşımla iç içe geçtiğini göstermektedir.

Anlatısal Yapı ve Tematik İlişki: Corpse Bride filminin afişinde yer alan görsel ve sembolik unsurların filmde işlenen ölüm ve hafıza temalarıyla güçlü bir ilişki içinde olduğu görülmektedir. Victor ve Emily arasındaki bağ, ölümün bir son olmanın ötesinde bir dönüşüm ve anıları yaşatma süreci olduğunu ifade etmektedir. Emily’nin gelinliği ve dolunayın ışığı, hatıraların ve geçmişin ölümden sonra bile unutulmadığına dair bir metafor olarak kullanılmaktadır. Afişteki mezarlık ve çarpık ağaçlar, filmde ölüm diyarının tasvirini ve ölümlerin dünyasının karanlık ancak ironik şekilde sıcak atmosferini sembolize etmektedir. Mizahi dildeki slogan ise ölümün korkutucu olmaktan çok, kaçınılmaz bir gerçek olarak kabul edilmesi gerektiğini anlatmaktadır. Bu bağlamda Corpse Bride’in afişi, ölüm temasını melankolik ve ironik bir anlatımla sunarak, hafızanın ve aşkın ölümden sonra da devam eden gücünü vurgulamaktadır.

3.3. The Book of Life (2014) Afişi

The Book of Life, Jorge R. Gutierrez tarafından yönetilen ve 2014 yılında gösterime giren bir animasyon filmidir. Meksika'nın Ölüler Günü geleneğinden esinlenen film, aşk, fedakârlık ve ölüm temalarını mitolojik bir yolculuk anlatısıyla işlemektedir. Ana karakter Manolo, çocukluk aşkı Maria ve en yakın arkadaşı Joaquin arasında geçen bir aşk üçgeni üzerinden, ölümden sonraki yaşamı keşfetmekte ve cesaret, sadakat gibi kavramlarla yüzleşmektedir. La Muerte ve Xibalba gibi mitolojik figürlerin rehberliğinde, Manolo'nun ölüm diyarında gerçekleştirdiği epik yolculuk, yaşam ve ölüm arasındaki ince çizgiyi sorgularken, hafızanın ve hatırlamanın ölümden sonra bile devam eden gücünü vurgulamaktadır. Renkli görselliği ve güçlü anlatımıyla film, ölümün korkulacak bir son değil kutlanacak bir devamlılık olduğuna dair derin bir mesaj vermektedir.

Görsel 3. *The Book of Life* film afişi (2014), Jorge R. Gutierrez (Yönetmen), Dijital baskı, 50 x 70 cm, Çevrim- içi (*The Book of Life*, 2014)

Gösteren: Son derece canlı ve parlak renklerin hâkim olduğu bir kompozisyon bulunmaktadır. Kırmızı ve altın tonlarının yoğun olarak kullanıldığı ve ortada büyük bir kalp sembolünün yer aldığı görülmektedir. Ana karakterler Manolo, Maria ve Joaquin, detaylı kostümleri ve belirgin ifadeleriyle ön planda yer almaktadır. Afişin üst kısmında iskelet figürleri ile La Muerte ve Xibalba karakterleri dikkat çekmektedir.

Tipografi yuvarlak ve dekoratif hatlara sahip olup, “The Book of Life” yazısının “O” harfinde bir kafatası figürü yer almaktadır.

Gösterilen: Afişte kullanılan kırmızı ve altın renk tonlarının, yaşamın tutkusu ve ölümün kaçınılmazlığı gibi zıt temaları sembolize ettiği anlaşılmaktadır. Kalp sembolü, hayatın ve duyguların merkezde olduğu bir anlatıyı işaret ederken, iskelet figürlerinin ve kafatası motifinin kullanımı, ölümün sürekli bir tehdit değil, yaşamın doğal bir parçası olduğunu ima etmektedir. Karakterlerin ifadeleri ve pozisyonları, savaş, aşk ve fedakârlık gibi duyguların öne çıktığını göstermektedir. La Muerte ve Xibalba arasındaki karşıtlık, ölümün farklı yüzlerini (sevimli ve korkutucu) yansıtmakta; bu bağlamda ölümün hem korkutucu hem de sıcak bir tarafı olduğu fikrini desteklemektedir.

Gösterge: Afişteki görsel unsurların bir araya gelmesiyle oluşturulan anlamın, Meksika kültürünün Ölüler Günü geleneğiyle doğrudan ilişkili olduğu görülmektedir. Kırmızı kalp sembolü ve altın süslemeler, yaşamın tutkusu ve ölümden sonraki dünyaya duyulan inançla bağlantılıdır. İskelet figürleri ve kafatası motifi, ölümün yalnızca bir son değil, hatıraların ve geçmişin yaşatıldığı bir süreç olduğunu simgelemektedir. Tipografideki dekoratif hatlar ve kafatası figürü, ölüm ve yaşam arasındaki geçişin sıcak ve kutlamacı bir dille ele alındığını göstermektedir. Afişteki ışıklandırma ve rengârenk şehir manzarası, ölümün bir son değil, devamlılık ve kutlama olduğuna dair güçlü bir mesaj vermektedir.

Anlatısal Yapı ve Tematik İlişki: The Book of Life filminin afişinde kullanılan semboller ve renklerin filmde işlenen ölüm ve hafıza temalarıyla güçlü bir bağ içinde olduğu anlaşılmaktadır. Kırmızı kalp sembolü ve altın tonları, yaşamın tutkusu ve ölümden sonraki dünyada da devam eden sevgi bağlarını temsil etmektedir. Afişte yer alan La Muerte ve Xibalba karakterleri, ölümün farklı yüzlerini yansıtarak iyi ve kötü, sıcak ve soğuk gibi zıtlıkları simgelemektedir. İskelet figürleri ve kafatası motifleri, hafızanın ve anıların ölümden sonra da yaşadığına dair güçlü bir mesaj iletmektedir. Ölüler Günü geleneğine ait renkler ve semboller ölümün korkutucu bir son değil, hatırlama ve devamlılık pratiği olarak sunulduğunu göstermektedir. Bu bağlamda afişteki görsel anlatımın, ölümün kaçınılmaz ama korkulacak bir şey olmadığını, aksine yaşamın ve sevginin bir uzantısı olduğunu vurguladığı söylenebilir. Filmdeki ölüm ve hafıza temalarının afişte kullanılan semboller ve renkler aracılığıyla zenginleştirildiği ve izleyiciye ölümün korkulacak değil, kutlanacak bir süreç olduğu mesajının verildiği görülmektedir.

3.4. Karşılaştırmalı Değerlendirme

Benzerlikler: Üç animasyon film afişinde de kafatası ve iskelet figürlerinin belirgin bir şekilde kullanıldığı görülmektedir. Bu figürlerin her üç afişte de ortak bir tematik işlev

üstlendiği, ölümün kaçınılmazlığı ve yaşamın geçiciliği gibi evrensel olguları sembolize ettiği anlaşılmaktadır. Coco ve The Book of Life afişlerinde yer alan iskelet figürleri, Meksika kültürünün Ölüler Günü geleneğinden esinlenerek sıcak, renkli ve neşeli bir anlatımla sunulmaktadır. Bu bağlamda iskeletler yalnızca ölümün bir temsilcisi değil, aynı zamanda hafıza, anı ve aile bağları ile örülmüş bir yaşam döngüsünü simgelemektedir. Corpse Bride afişinde ise iskelet figürlerinin gotik bir estetikle, soğuk renkler ve melankolik bir atmosfer içinde kullanılması dikkat çekicidir. Bu kullanım ölümün korkutucu ve tekinsiz doğasına dair daha karanlık bir anlatı sunmaktadır. Her üç afişte de ortak olan kafatası ve iskelet sembollerinin farklı bağlamlarda, farklı ikonografik işlevler üstlendiği ve bu sembollerin gerek mizahi gerekse trajik anlatılarla zenginleştirildiği görülmektedir. Dolayısıyla bu figürlerin afişlerdeki varlığı ölüm temasının hem evrensel hem de kültürel olarak nasıl farklı şekillerde ele alındığını gözler önüne sermektedir.

Farklılıklar: Üç afişte de ölüm temasının işlenişi her bir filmin kültürel bağlamına göre belirgin farklılıklar göstermektedir. Coco ve The Book of Life afişlerinde, Meksika kültürüne özgü canlı renkler ve süslemelerle zenginleştirilmiş bir ölüm anlatısı dikkat çekmektedir. Bu afişlerde kullanılan kırmızı, turuncu ve altın tonları, ölümün korkulacak bir son değil, geçmişle kurulan sıcak bir bağ ve kutlamaya değer bir olgu olduğunu ima etmektedir. Meksika'nın ölüm ve yaşam arasındaki geçişi sıcak bir dille ele alan geleneklerinden beslenen bu iki afişte, ölüm temasının eğlenceli ve hatırlamaya yönelik bir yaklaşımla işlendiği anlaşılmaktadır. Buna karşın Corpse Bride afişinde kullanılan soğuk mavi ve gri tonları, ölümün kaçınılmazlığı ve yalnızlık gibi daha karanlık temaları işaret etmektedir. Gotik estetik ve dolunay gibi semboller, ölümün belirsiz ve korkutucu yönlerini ön plana çıkarırken, mizahi dilin kullanımı bu ağır temayı hafifletmeye yönelik bir işlev üstlenmektedir. Bu farklılıklar ölümün kültürel bağlamlara göre nasıl çeşitlendiğini ve her bir filmin kendi estetik anlayışı doğrultusunda bu temayı nasıl dönüştürdüğünü açıkça göstermektedir. Dolayısıyla afişlerdeki estetik ve anlatısal çeşitlilik ölüm temasının yalnızca kültürel değil, aynı zamanda psikolojik ve felsefi katmanlarını da ortaya koymaktadır.

İkonografik Anlamlar: Afişlerde kullanılan kafatası figürlerinin ikonografik anlamları her bir filmin kültürel ve estetik bağlamına göre farklı katmanlar içermektedir. Coco ve The Book of Life afişlerinde yer alan kafatasaları, Meksika'nın Ölüler Günü geleneği ile doğrudan ilişkilendirilmiştir. Bu figürler canlı renklerle süslenmiş ve dekoratif bir biçimde sunulurken ölümün korkutucu bir son değil hatırlanması ve kutlanması gereken bir süreç olduğunu ima etmektedir. Coco afişinde kullanılan turuncu kadife çiçekler ve beyaz gitar gibi semboller hatırlama ve hafıza temalarını güçlendirirken, ölümün sıcak ve insancıl bir anlatı ile ele alındığı görülmektedir. Kafatası figürleri, burada geçmiş ile

kurulan sıcak bir bağı ve anıların yaşatılmasını simgelemektedir (Pehlivan, 2022: 58). Bu bağlamda Meksika kültürüne özgü olan ve ölümün doğal bir geçiş olarak kabul edildiği bu geleneksel ikonografi, ölümün yalnızca bir son değil, aynı zamanda geçmiş ve sev-diklerimizi yaşatma pratiği olduğunu vurgulamaktadır.

Corpse Bride afişinde yer alan kafatası ve iskelet figürleri ise, gotik romantizm çerçeve-sinde farklı bir ikonografik anlam taşımaktadır. Soğuk mavi ve gri tonlarıyla birlikte kul-lanılan bu figürler ölümün yalnızlık, kaçınılmazlık ve melankoli temalarını güçlendir-mektedir. Dolunay ve çarpık ağaçlar gibi gotik semboller, ölümün bilinmeyen ve tekinsiz doğasını yansıtırken, Victor ve Emily'nin el ele tutuşmuş olması, ölümün bile ayırma-dığı bir aşkın trajik hikâyesini anlatmaktadır. Kafatası figürleri burada ölümün ürkütücü yanını değil, gotik romantizmin vazgeçilmez unsurlarından olan trajedi ve kaçınılmaz sonu temsil etmektedir. Afişte yer alan "There's been a grave misunderstanding" ifadesi hem ölüm temasını hafifletmeye yönelik bir ironi taşımakta hem de gotik edebiyatın sık-lıkla başvurduğu kara mizah unsurlarını yansıtmaktadır. Bu bağlamda Corpse Bride'da-ki ikonografi, ölümün romantik ve melankolik bir anlatıyla ele alındığını, aynı zamanda trajedi ve kader gibi gotik temalarla zenginleştirildiğini göstermektedir (Dimitriadou, 2018: 8).

The Book of Life afişinde ise kırmızı ve altın tonlarının yoğun kullanımı tutku ve yaşı-amın devamlılığı gibi temalarla iç içe geçmiştir. Kalp sembolü hayatın merkezde olduğu ve ölümden sonra bile devam eden sevgi bağlarını temsil ederken, kafatası figürü ise ölü-mün yalnızca fiziksel bir son olmadığını, mitolojik bir yolculuğun başlangıcı olduğunu ima etmektedir. La Muerte ve Xibalba gibi karakterlerin ikonografik temsilleri, yaşam ve ölüm arasındaki geçişin mitolojik bir yolculuk olarak ele alındığını göstermektedir. Kafataslarının burada kullanılan süslü ve renkli tasarımı, ölümün soğuk ve korkutucu yanını yumuşatarak daha çok bir yeniden doğuş ve hafızanın sürekliliği olarak anlatıl-masını sağlamaktadır (Deniz, 2021: 1634). Böylece The Book of Life, kafatası figürlerini mitolojik bir bağlamda kullanarak ölümün ardından gelen yaşam ve hatırlanma süreçle-rini estetik bir dille ifade etmektedir.

Üç afişte de kafatası ve iskelet figürlerinin kullanımı ölümün yalnızca korkulacak bir son değil, çeşitli anlam katmanlarıyla dolu bir anlatı unsuru olduğunu ortaya koymaktadır. Coco ve The Book of Life afişlerinde bu figürler hafıza, sıcaklık ve yaşam döngüsü ile ilişkilendirilirken, Corpse Bride afişinde ise kadercilik, melankoli ve gotik romantizmin birer sembolü olarak yer almaktadır. Bu çeşitlilik ölüm temasının ikonografik açıdan ne kadar zengin ve çok yönlü işlenebileceğini gözler önüne sermektedir. Afişlerdeki kafatası figürlerinin her birinin farklı bir ikonografik anlam taşıması ölüm temasının kültürel, estetik ve anlatsal çeşitliliğini daha derinlemesine incelemeyi mümkün kılmaktadır.

Dolayısıyla bu ikonografik farklılıklar ve katmanlar yalnızca ölüm temasının değil, aynı zamanda hafıza, sevgi ve kader gibi daha evrensel kavramların da nasıl sunulduğunu göstermektedir.

SONUÇ

Bu çalışmada Coco (2017), Corpse Bride (2005) ve The Book of Life (2014) filmlerinin afişlerinde yer alan ölüm temasının göstergebilimsel bir çözümlemesi yapılmıştır. Afişlerde kullanılan semboller, renkler, tipografi ve karakter tasarımları, ölümün kültürel ve anlatısal bağlamda nasıl kodlandığını anlamak amacıyla incelenmiştir. Ayrıca ikonografik anlamların da kısaca ele alındığı analizlerde ölüm temasının kültürel kodlarla nasıl yeniden anlamlandırıldığına dair çıkarımlarda bulunulmuştur.

Elde edilen bulgular her üç filmin de ölüm temasını farklı kültürel ve estetik yaklaşımlarla ele aldığını göstermektedir. Coco ve The Book of Life afişlerinde, Meksika'nın Ölüler Günü geleneğinden esinlenerek kullanılan canlı renkler ve süslü kafatasları, ölümün korkutucu bir son değil, hatırlanması ve kutlanması gereken bir süreç olduğunu ortaya koymaktadır. Buna karşılık Corpse Bride afişinde kullanılan soğuk mavi tonlar ve gotik semboller, ölümün melankolik ve kaçınılmaz bir kader olarak temsil edildiğini göstermektedir.

Afişlerdeki ortak semboller olan kafatası ve iskelet figürleri, ölümün yalnızca fiziksel bir son değil, aynı zamanda hafıza, sevgi ve dönüşüm gibi temalarla ilişkili olarak işlendiğine işaret etmektedir. Bu figürlerin kullanımındaki farklılıklar, ölüm temasının kültürel bağlamlara göre nasıl çeşitlendiğini ve yeniden anlamlandırıldığını ortaya koymaktadır. Coco ve The Book of Life afişlerinde yer alan sıcak renk paletleri ve dekoratif semboller ölümün bir ayrılık değil, geçmişle ve sevdiklerimizle kurulan sıcak bir bağ olduğunu ima etmektedir. Buna karşın Corpse Bride afişinde kullanılan gotik ikonografi ve mizahi dil, ölümün trajik ve kaçınılmaz doğasını vurgularken aynı zamanda bir tür ironi ile ele alınmaktadır.

Göstergebilimsel çözümleme yöntemiyle yapılan analizler, afişlerin yalnızca pazarlama materyali olmanın ötesinde, filmlerin tematik ve anlatısal yapısını güçlü semboller aracılığıyla nasıl aktardığını ortaya koymaktadır. Afişlerdeki renk paletleri, tipografi ve karakter tasarımları, ölümün çok katmanlı bir tema olarak ele alındığını ve bu temanın izleyici üzerinde hem duygusal hem de kültürel bir etki yaratmayı amaçladığını göstermektedir. Bu bağlamda ölüm teması, afişlerde kullanılan göstergebilimsel göstergeler aracılığıyla yalnızca bir son değil, aynı zamanda bir dönüşüm, hatırlama ve devamlılık pratiği olarak sunulmaktadır.

Sonuç olarak çalışmada elde edilen bulgular, ölümün anlatısal ve görsel temsilinin kültürel ve estetik çeşitliliğini göstermekte ve animasyon sinemasında bu temanın nasıl yeniden kurgulandığına dair kapsamlı bir bakış açısı sunmaktadır.

KAYNAKLAR

- Aaron, M. (2014). *Death and the moving image: Ideology, iconography and I*. Edinburgh University Press.
- Açılmış, H. (2021). Mimari ve plastik sanat akımlarının Gotik ve Rönesans dönem koro müziğine yansımaları. *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 27(46), 191-200. <https://doi.org/10.35247/ataunigsed.818517>
- Ateş, A. ve Ören, H. (2023). Eski Mısır mumyalama geleneğinde kanopik kaplar. *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 10(6), 2582-2602.
- Ayaydın, A. (2010). Gotik Sanatı'na yirmi birinci yüzyıl perspektifinden bir bakış. *Ekev Akademi Dergisi*, 14(44), 117-125.
- Balaban, Y. ve Öztürk, Ö. (2021). Animasyon anlatısında renklerin dili. E. A. Seçmen (Ed.), *Neo-sinema tekniğe ve teknolojiye dair okumalar içinde* (1. baskı, ss. 375-409). Doruk Yayınları.
- Barthes, R. (2023). *Göstergebilimsel serüven*. M. Rifat ve S. Rifat (Çev.),Yapı Kredi Yayınları.
- Bilis, A. E. (2017). Tarihsel süreçte ölüm algisi ve sinemada ölüm: "The Bucket List" filmi örneği. *Erciyes İletişim Dergisi "akademia"*, 5(1), 296-312. <https://doi.org/10.17680/erciyesakademia.291900>
- Bordwell, D. ve Thompson, K. (2009). *Film sanatı*. E. Yılmaz ve E. S. Onat (Çev.), De Ki Yayınları.
- Coco (2017). *Coco*. 8 Ocak 2025 tarihinde <https://www.imdb.com/title/tt2380307/> adresinden erişilmiştir.
- Corpse Bride (2005). *Corpse Bride*. 6 Ocak 2025 tarihinde <https://www.imdb.com/title/tt0121164/> adresinden erişilmiştir.
- Dağlı, B. (2022). Representations used as the reminder of death and mortality in western painting art. *İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi* 8(1), 1-10.
- Deniz, G. (2021, Nisan 15-16). *Çizgi filmlerde kültür aktarımı ve "The Book Of Life" çizgi filminin sosyolojik eleştiri yöntemiyle çözümlenmesi* [Tam Metin]. AART Uluslara-

- rası Anadolu Sanat Sempozyumu, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi, s. 1622-1636. <https://cdn.anadolu.edu.tr/files/anadolu-cms/Z1zyrper/file/aart-tam-bildiri-kitabi-4-198eb196b3a790ce.pdf>
- Dimitriadou, M. (2014). *(Re)Imagining the (Neo)Victorian Spinster: Gothic, sensationalist and melodramatic reflections of Miss Havisham* [Yüksek lisans tezi]. Aristotle University of Thessaloniki.
- Düşek Erken, A. (2024). Ölünün ölüme teslim edilişi: çağdaş sanatta ölümün biricikliği. *MUJAD Marmara Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 15(2), 251-273. <http://dx.doi.org/10.29228/sanat.48>
- Erol. V. (2017). Bilinçaltı direksiyona geçtiğinde - gerilim sinemasında psikanalitik alt metinler: Duel örneği. *SineFilozofi*, 2(3), 112-136.
- Foltyn, J. L. (2008). Dead famous and dead sexy: Popular culture, forensics, and the rise of the corpse, *Mortality*, 13(2), 153-173. <https://doi.org/10.1080/13576270801954468>
- Güç, A. ve Sharafullina, A. (2016). Tibet Budizmi'nde inanç esasları ve ölüm ötesi. *International Journal of Social Inquiry*, 9(2), 57-88.
- Günay Kaygusuz, B. (2019). Tablolardaki ölüm nesneleri: Vanitas natürmort geleneği. *Tyke Sanat ve Tasarım Dergisi*, 4(7), 462-478.
- Işıksaçan, E. G. (2018). Vanitas natürmortta temsil ve imge. *Atlas Journal*, 4(13), 1161-1184. <https://doi.org/10.31568/atlas.182>
- Kara, Z. K. (2002). Tek tanrılı dönem öncesi dinlerde ölümden sonra yaşam düşüncesi. *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (4), 29-38.
- Karanfil, S. (2024). Jean-Michel Basquiat ve pop kültüre katkı: ikonografi ve semboller. *Pearson Journal*, 8(30), 1800-1816. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14359677>
- Kayaalp, A. (2023). *Ölüm Dansı: Cimetière des Saint-Innocents'ın Freskleri*. E-Skop Sanat Tarihi Eleştiri. 04.01.2025 tarihinde <https://www.e-skop.com/skopbulten/olum-dansi-cimeti%C3%A8re-des-saint-innocentsin-freskleri/6534> adresinden erişilmiştir.
- Kızıl, A.(2017). Antik dönem Yunan Dünyası'nda ölüm kavramı ve bununla ilgili bazı betimler. *Amisos*, 2(3), 32-65.

- Küçük, M. A. ve Arslan, E. (2018). Ortodoks ikonalarında bir ölüm motifi: Meryem Ana'nın ölümü. *Mukaddime*, 9(1), 53-76. <https://doi.org/10.19059/mukaddime.377216>
- Küçükhemek, M. (2021). İnanmak mı, bilmek mi? Yedinci Mühür filminde birey-tanrı ilişkisi biçimleri. *SineFilozofi*, 6(11), 22-50. <https://doi.org/10.31122/sinefilozofi.872059>
- Mackenbach, J.P. ve Dreier, R.P. (2012). Dances of death: macabre mirrors of an unequal society. *Int J Public Health*, 57, 915-924. <https://doi.org/10.1007/s00038-012-0381-x>
- Pehlivan, Y. (2022). *Animasyon sinemada biçim ve içerik olarak ölüm kavramının temsili ve bir film uygulaması* (Yayın No. 711318) [Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Sayan, Ş. (2016). Sanatta acı ve şiddet eylemleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(59), 1421-1430. <https://doi.org/10.17755/esosder.263243>
- Serdaroğlu, F. (2022). Etik ve estetik değerler bağlamında sanatın işlevi ve sinema. *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(2), 221-248.
- Şentürk, S. G. (2019). *Çağdaş sanatta ölüm temasının etik ve estetik açıdan incelenmesi* (Yayın No. 560472) [Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Taş Alicenap, Ç. ve Pehlivan, Y. (2023). Animasyon sinemada ölüm kavramı: Coco ve Kötü Kedi Şerafettin animasyon filmleri üzerine bir analiz. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 13(1), 100-118. <https://doi.org/10.20488/sanattasarim.1313913>
- Taylor, J. H. (2001). *Death and the afterlife in ancient Egypt*. University of Chicago Press.
- The Book of Life (2014). *The Book of Life*. 12 Ocak 2025 tarihinde <https://www.imdb.com/title/tt2262227/> adresinden erişilmiştir.

- Turan, S. ve Meral K. (2023). Ölüm ve zaman kavramları üzerinden Soğuktu Ve Yağmur Çiseliyordu filminin göstergebilimsel analizi. *Filmvisio*, 1, 47-86. <https://doi.org/10.26650/Filmvisio.2023.0003>
- Turan, S. ve Meral, K. (2023). Ölüm ve zaman kavramları üzerinden soğuktu ve yağmur çiseliyordu filminin göstergebilimsel analizi. *Filmvisio*, 1, 47-86. <https://doi.org/10.26650/Filmvisio.2023.0003>
- Uzun, İ. ve Birlik, İ. (2022). Resim sanatı içinde Memento Mori kavramı. *Anlambilim MTÜ Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 2(1), 18-27.
- Walter, D. (2019). Memento Mori: a positive and contemporary reflection through visual art on a life spent well. *IAFOR Journal of Arts & Humanities*, 6(2). <https://doi.org/10.22492/ijah.6.2.10>
- Yağar, F. ve Dökme, S. (2018). Niteliksel araştırmaların planlanması: Araştırma soruları, örneklem seçimi, geçerlik ve güvenilirlik. *Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(3), 1-9.
- Yılmaz, A. (2019). Damien Hirst'ün eserlerinde ölüm teması. *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, 8(57), 577-586. doi: 10.7816/idil-08-57-04
- Yılmaz, S. (2020). Bizans'da ölüm ikonografisi. *Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 44(2), 309-330.
- Zeren, M. A. (2023). Stop motion filmlerinde sahne tasarımı ve anlatı ilişkisi: Tim Burton'un 'Ölü Gelin' filmi. *Socrates Journal Of Interdisciplinary Social Studies*, 9(31), 105-114. Doi: 10.5281/zenodo.8151822-